
Ostróda, st. II, wykop 17, gm. loco, woj. warmińsko-mazurskie

---

Informator Archeologiczny : badania 33, 192-193

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w kierunku wschodnim, który oprócz tego, że zniszczył częściowo nawarstwienia stratygraficzne, to na dodatek spowodował rozebranie wtedy muru miejskiego na odcinku ca 3 m. Ponadto teren działki był wykorzystany jako śmietnisko. Po uprzednim usunięciu nawarstwień śmietniskowych i zasypiskowych wytyczono wykop o wymiarach 11,5 x 9 m. Przede wszystkim uchwycono trzy rodzaje nawierzchni ulicy okrężnej, które funkcjonowały w tym miejscu od czasów lokacji miasta w 1329 roku do schyłku okresu nowożytnego, a ściślej – do wielkiego pożaru z 1788 roku, kiedy znaczna szerokość pierwotnej ulicy okrężnej została przejęta pod zabudowę mieszkalną. Sam fakt uchwycenia pierwotnej szerokości okrężnicy, a właściwie jej skraju południowego, potwierdził natomiast rozważania teoretyczne na temat rozplanowania przestrzennego miasta w okresie średniowiecznym. Jej skraj południowy uchwycony w terenie pokrywa się z jej linią, która została wytyczona przez zastosowanie nałożonych na siebie siatek siedmio- i dziesięcioprętowej. Mamy tu więc do czynienia z kolejnym dowodem, potwierdzającym archeologicznie prawidłowość wykonanej analizy, oraz posługiwanie się taką metodą parcelacji w okresie średniowiecznym na terenie państwa zakonnego, zwłaszcza w miastach zakładanych na surowym korzeniu.

Poza poszczególnymi fazami użytkowania ulicy okrężnej w obrębie omawianego wykopu odsłonięto i zadokumentowano niewielki fragment muru miejskiego. Jego zachowane partie stropowe były bardzo zniszczone. Na uwagę zasługuje fakt, iż w miejscu tym fundamenty murów obronnych posadowione zostały w gruncie podmokłym, którego główny składnik stanowią torfy i zbutwiała roślinność wodna. Mamy tu do czynienia z silnym podsiąkaniem wód gruntowych, praktycznie do wysokości ca 96,0 m n.p.m., co zostało stwierdzone w dodatkowych wykopach sondażowych. Zaznaczyć trzeba także, iż pomimo wykonania wykopu sondażowego przy licu północnym muru, do głębokości 2 m w warstwie torfowej (94,30 m n.p.m.), czyli ca 4 m poniżej obecnej powierzchni terenu, nie udało się uchwycić spągu fundamentu murów miejskich. Na dalsze pogłębianie wykopu nie pozwalały warunki geologiczno-glebowe panujące w tym miejscu.

Jeżeli chodzi o nawarstwienia calcowe, to udało się je uchwycić jedynie w północnej części wykopu na wysokości ca 96,00 m n.p.m. Na pozostałym terenie zalegają natomiast grube pokłady gleby torfowej i torfu.

Materiał zabytkowy pozyskany w trakcie prowadzenia prac ziemnych był stosunkowo nieliczny. Były to głównie fragmenty ceramiki naczyniowej zarówno siwej, jak i ceglastej, fragmenty kafli i szkła, oraz nieliczne fragmenty przedmiotów metalowych, m.in. kuty hak, okucie łopaty oraz fragment służący do blokowania języka w zamku. Ponadto pozyskano pojedyncze fragmenty naczyń kamionkowych, z których najciekawszy jest fragment kufła westerwaldzkiego z XVIII wieku.

Materiały i dokumentacja z badań znajdują się w Archiwum WKZ w Olsztynie.

Badania nie będą kontynuowane.

OSTRÓDA, st. II, wykop 17, gm. *loco*, woj. warmińsko-mazurskie

- zamek – gdanisko (XIV-XVIII w.)

Odsłonięcie reliktyw przedbramia, badania archeologiczne gdaniska, przeprowadzone w terminie od 19 kwietnia do 26 maja przez mgr. Adama Mackiewicza (autor sprawozdania, ARCHEO-ADAM). Finansowane przez inwestora prywatnego. Drugi sezon badań. Przebadano powierzchnię około 50 m².

Badania prowadzone w 1999 roku były kontynuacją prac z roku poprzedniego. Należy podkreślić, iż badania między 2. i 3. filarem gdaniska kontynuowano zarówno w kierunku wschodnim, jak i zachodnim ze względu na odsłonięte w tym miejscu elementy drewniane, których przeznaczenie było niemożliwe do określenia po pracach przeprowadzonych w 1998 roku. W tym przypadku wykop rozszerzono w kierunku zachodnim o 4 m i w kierunku wschodnim o 5,5 m. W kierunku zachodnim konstrukcje drewniane kończyły się równo ze ścianami zachodnimi filarów gdaniska, natomiast

w kierunku wschodnim, pomimo odejścia od skrajów wschodnich filarów o ca 3 m, nie udało się uchwycić ich krańca. Pomimo to można już powiedzieć, iż w tym przypadku mamy do czynienia z urządzeniami związanymi z młynem. Wskazuje na to zwłaszcza sposób budowy i łączenia niektórych odsłoniętych elementów drewnianych, który był analogiczny z odsłoniętym podczas nadzorów archeologicznych prowadzonych w Pasymiu w 1997 roku, gdzie także natrafiono na relikty młyńskie datowanego metodą badań dendrochronologicznych na koniec wieku XIV, a dodatkowo znanego ze źródeł pisanych. W przypadku Ostródy daty dendrochronologiczne pobrane z tych elementów zamykają się w przedziale od 1337 do 1347 roku (trzy próbki). Poza tym jedna próbka została wydatowana na okres po 1290 roku i jedna po 1380 roku (badania wykonał dr M. Krapiec). Tak więc również mieszczą się w granicach XIV wieku.

W ciągu dwóch sezonów badań odsłonięto relikty gdaniska w postaci trzech kamiennych filarów oraz wyeksplorowano obszar między poszczególnymi filarami, poczynając od północnej ściany zamku, a kończąc na 17. metrze, tj. między 2. a 3. filarem. Oprócz wspomnianych już elementów drewnianych związanych z funkcjonowaniem młyńskim odsłoniętych między 2. a 3. filarem, uchwycono nawarstwienia zasypiskowe fosy oraz poziom użytkowy gdaniska między 1. i 2. filarem, a także poziom posadowienia poszczególnych filarów (poza filarem pierwszym, po obu stronach którego biegnie kanalizacja kamionkowa uniemożliwiająca prowadzenie badań). Uchwycono także kształt i głębokość fosy w tym miejscu. Podkreślić należy, iż ze względu na niewielką miąższość nawarstwień „właściwego gdaniska” oraz wystąpienie filaru trzeciego, gdzie (między filarem 2. i 3.) nie stwierdzono obecności nawarstwień latryny, istnieje konieczność kontynuowania badań w kierunku północnych (do Drwęcy), w celu stwierdzenia, czy nawarstwienia uchwycone między 1. a 2. filarem nie są li tylko częścią użytkowaną czasowo przed zakończeniem budowy gdaniska. W przeciwnym razie wystąpienie tu tzw. trzeciego filaru wydaje się dość zagadkowe, choć nie można wykluczyć, iż był on bardziej związany z urządzeniami młyńskimi niż gdaniskiem, jednakże definitywne rozstrzygnięcie tego problemu byłoby możliwe po przeprowadzeniu dalszych badań w kierunku północnym.

W trakcie prowadzenia prac ziemnych pozyskano także liczny materiał zabytkowy w postaci fragmentów ceramiki i kaflów od późnośredniowiecznych do nowożytnych (XIV-XVIII w.). Z pozyskanych zabytków niewątpliwie najciekawsze są dwa groty bełtów do kusz z tulejami, które można datować na przełom XIV i XV wieku.

Oprócz badań archeologicznych *sensu stricte* prowadzonych w obrębie gdaniska, w kwietniu 1999 roku odsłonięto przebadane już poprzednio (w latach 1968-1969) relikty przedbramia przy zachodnim skrzydle zamku, które zostały uczytelnione w terenie poprzez wymurowanie ich nad obecny poziom powierzchni w kamieniu (spąg) i w cegle (wyniesiony strop). Również poszczególne filary gdaniska zostały uczytelnione w terenie w postaci wyniesionej nad poziom obecnej powierzchni i wymurowanej w kamieniu trwałej ruiny.

Materiały i dokumentacja z badań znajdują się w Archiwum WKZ w Olsztynie.

Badania nie będą kontynuowane.

Oświęcim-Zamek, st. 1, gm. *loco*, woj. małopolskie, AZP 103-49/1 – patrz: wczesne średniowiecze

PISZ, st. I, (wykop 1), gm. *loco*, woj. warmińsko-mazurskie

- osada handlowa przy zamku krzyżackim
- obwarowania miasta (nowożytność)

Nadzory archeologiczne, przeprowadzone w terminie od 7 do 16 września przez Małgorzatę Birezowską (autorka sprawozdania, Pracownia Archeologii i Konserwacji Zabytków w Olsztynie). Finansowane przez inwestora prywatnego. Przebadano powierzchnię 35 m².